

Prozor ka svetu kasno otvoren, iskušenja tek nedavno stigla da uznemire stvaraoce uspostavilo je jednu vrlo posebnu duhovnu klimu u našoj sredini. Interes za savremenu umetnost se pojavio u trenutku dominacije apstraktnog ekspresionizma. Stoga se u krugu apstrakcije najviše istraživalo pa najviše i postiglo. Mira Jurišić i ako formirana baš u takvoj klimi nije uspjela ili nije želela u početku da se opredeli. Ostala je u onom malom prostoru gde se kida nit figuralnog a otpočinje apstraktno. I tu se izgleda kriju izvesne poteškoće prilikom razumevanja dosadanjeg rada Mire Jurišić. Jer našavši se na granici dve različite vrste plastičkog mišljenja morala je odričući se oba i u jednom i u drugom da traži pouke i inspiracije. Mora se odmah reći idealna ravnoteža na ostrici susreta ovih koncepcija ne može se lako uspostaviti. Svesna te činjenice Jurišićeva danas pokazuje, vrlo vidno, nameru da rastereti svoju skulpturu antropomorfni obležja, koja su nekad skrivala delo sasvim drugih karakteristika. Ovaj put koji još uvek traje očigledno vodi višim vrhovima njenog mogućeg dometa. Poreklo ove forme može se i danas utvrditi, međutim ono više ne određuje presudno osnovnu nameru. Ostalo je tek jedan melanholični uzdah za nestalim vremenima neophodnosti čovekove figure u skulpturi.

Oslobodivši se direktnih podsećanja na određene oblike ljudskog tela umetnik je pronašao njihove druge i dublje vrednosti. Sada se u ovoj skulpturi prepoznaje namera da se potvrdi čovekova srodnost sa sveopštom prirodom. Ukinuti su površinski belezni razlika da bi se potražili viši razlozi suštinske sličnosti svega što postoji. I ako su naznačenja tog idealnog oblika uvek privremena umetnik ih predano beleži u nadi da će jednom domašiti onaj koji će biti trajan i konačan.

Kompoziciona pravila razvoja oblika važeća u ranijim njenim delima zadržana su i danas. Gotovo bez izuzetka to je uvek dva prepoznatljiv ostatak zgrčenog ljudskog torzoa okosnica mase koja lagano raste krećući se u okvirima strogo predviđenih smerova, uvirući i izvirući iz sopstvenog tela.

Ljiljana blažeska, rajna nikolić, ana temkova, zlatana čok

**galerija kolarčevog narodnog univerziteta
17. II — 2. III 1969.**

branka marić

Poslednjih godina svedoci smo naglog priliva mladih koji stvaraju posebnu klimu u našoj likovnoj umetnosti. Pitanje afirmacije postaje ključni faktor napora koji ulazu u svoj rad. Ne želim da stavljam u pitanje opravdanost ovakvog stava, ali izvesna žurba svakako se ne odražava na kvalitet takvog rada. Činjenica je da blagonaklonost galerijskih kriterijuma omogućuje brz izlazak pred javnost, a kao posledica javlja se impliciranje novih, odnosno najraznovrsnijih određenja i stavova. Takvo stanje uslovljava nemogućnost odabiranja pravih vrednosti. Izgleda da je to trenutno zanemarljiv zahtev. Ovakav zaključak nameće mi i izvesna pozitivna sagledavanja. Naime, stroga valorizacija onemogućila bi potrebno provetravanje utvrđenih kanona, a ono je bitni preduslov poboljšanja kvalitetne strukture naše savremene umetnosti.

Slična pitanja i zaključke podstiče i izložba četiri mlade umetnice koje su u drugoj polovini februara zajedno izlagale u KNU. Povod za ovu izložbu nije bila idejna pripadnost nekom pravcu, kao ni podudarnost u rešavanju likovne problematike. One su slobodne u građenju svojih svetova i sigurne na prvom koraku u sebe bez obzira na dosegnuti stepen.

Ljiljana Blažeska se kreće po sferama poetičnog nadrealizma koji je ponikao iz poznatih korena. Ovakav zaključak ne umanjuje originalnost kompozicione forme njenih slika. Građene su sa nesumnjivom spontanošću. Dinamični rasporedi anatomski krajnje proizvoljno datih figura, potenciraju vizuelni doživljaj slike. Aktore svojih priča smešta u mizanscen koji omogućuje neverovatne odnose i dopušta slobodan unutrašnji dijalog. Obale svojih mora naseljava izmaštanim bićima koji nastavljaju da žive na slici nezavisno od autorove namere. Poetika tog življenja i igara navodi nas na misao o irelevantnosti sveta koji

nas okružuje. Poseban kvalitet sadržan je u koloritu. Veoma svetao i čist adekvatno korespondira sa ostalim elementima u slikama. Težnjom za harmonijom Blažeska je postigla uverljiv cilj.

I ako nisam u stanju da do kraja otkrijem njen budući hod, slutim da su putevi koje je izabrala, bar po onome što je pokazala, vrlo dobro pronađeni.

Ličnost koja pobuđuje posebnu pažnju je Rajna Nikolić. Naime, ona ne donosi nešto posebno novo, ali način na koji prezentira već videne svetove otkriva nam jednu vrlo kompleksnu slikarsku ličnost. Iza besmisla naziva slika, a ova za takve nazive ima verovatno lične razloge, kriju se istinske drame savremenog života. Beznađe i pustoš dva su osnovna osećanja prisutna u čoveku koji vegetira na njenim slikama. Psihološki moment igra dominantnu ulogu u objašnjavanju takvog čoveka. Njemu težina sopstvenog pepela obezbeđuje svaki pokušaj prevazilaženja unutrašnjih padova. To je stanje poznato i prisno modernom življenju. Ličnosti Rajne Nikolić sanjaju jedan san o tuđem životu iz nemoći da izgrade sopstveni. Psihologija njenih slika je teška, rekla bih čak morbidna. Suština vrlo često ostaje zagonetna.

Ana Temkova, beogradski đak, već dobro poznata makedonskoj likovnoj publici, izložila je tri slike koje su karakteristične za njeno slikarstvo. Poznavajući i usvajajući kolorističko bogatstvo makedonskog folkloru uspjela je da ga prenese u svoje mrtve prirode. Čudni i beznačajni predmeti, isluženi i odbaćeni, čine sadržaj tih slika. One su namerno opterećene, pretrpane, bez ikakvog reda u aranžmanu; stvaraju utisak prividnog haosa. Bezbrojni predmeti se međusobno bore za egzistenciju, za svoj deo platna. Autorova ljubav za stvari pretvara se u nameru da stvarima i predmetima vrati zaboravljeni sjaj i značaj koji su davno izgubili. Dajući im jake kolorističke akcente, potencira nesklad unutar samih odnosa i proporcija predmeta. Slojevitim namazom boje ne postiže uvek zadovoljavajuću punoću fature.

Zlatana Čok, sa svojih pet grafičkih listova, ponovo potvrđuje utisak koji smo stekli o njenom radu prikazanom na samostalnoj izložbi. Jedno pravo »grafičko« transportovanje, obezbeđuje joj zavidno mesto među mladima. I ne samo među njima.

milan stanojev

galerija grafički kolektiv

11. — 20. februar 1969.

branka marić

Horizonti sveta Milana Stanojeva otvorili su se na samom početku njegovog rada ka činjenicama života, ka svakodnevnoj realnosti, ka jednoj subjektivnoj »reportaži života«. Ma da je ovaj metod likovnog izražavanja bio već dovoljno eksploatisan, Stanojev ga prihvata kao svoj. Bitni kvaliteti njegovog određenja iskazani su u potrebi da na sopstveni način prelomi i projektuje svakodnevne scene života i tako da pronađe odgovor na danas vrlo značajna i aktuelna pitanja. Impulsi koji ga vode dolaze od i postaknuti su oslobođenom naracijom koju maksimalno koristi »nova figuracija«. U tom pogledu njegove litografije su reminiscencija na neku vrstu zakasnelog američkog pop-arta. Jedna urbana sredina sa svojim pojavnim senzacijama, sa značajnim inventarom svakidašnje potrošnje, nudi neiscrpane mogućnosti za transpozicije. Inspirativni tok je veoma čitljiv. On se podjednako jasno ispoljava i u načinu korišćenja likovnih elemenata i u načinu tretmana sadržine. Po beskrajoj traci ulica i bulevara zatvorenih u zakone saobraćajnih znakova, semafora, reklama, kreću se ljudi mehaničkih pokreta, automatizovanih refleksa, ljudi poistovećeni sa mašinama, roboti. Složeni moment fabule dat je vrlo čistim likovnim jezikom budući da je sveden na plošnu razradu širokih, drastično kolorisanih zona, oivičenih lakom stilizovanim linijom. Perceptivna moć Stanojeva je nesumljiva, ali prilično sterilna zbog nemoći da se izgradi sopstveni sud. Dejstvo njegovih litografija je neposredno, gotovo agresivno. Doživljavamo ih možda, kao što doživljavamo samu realnost koja je uzrok i motiv njenog dela.

ana temkova,
mrtva priroda, ulje, 1968

gore desno

ružica beba pavlović,
u sobi, ulje, 1968

dole desno

rajna nikolić,
slika, ulje, 1968

